

Lahden kaupunki

Muutos 25.5.2021

*Lahden paikalliset muutokset ja täydennykset on kirjoitettu **lihavoidulla tekstillä**. Asiasta on lähetetty lausuntopyyntö Lahden peruskouluille, oppilaskuntien hallituksille, vanhempainyhdistyksille ja peruskoulun yhteistyökumppaneille. Lausunnoissa esille tulleita asioita on hyödynnetty kirjoittamalla tekstiin täydennyksiä/tarkennuksia **sinisellä**. Lisäksi on tehty muutos sivun 2 lauseeseen **vihreällä** sivistyslautakunnan 25.5.2021 päätöksen mukaisesti.*

Lahden perusopetuksen opetussuunnitelman 2016 muutokset ja täydennykset koskien ohjaussuunnitelmaa ja oppilaanohjausta

Oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskelunvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta niveltävissä edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään

oppilaiden opiskeluvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilaiden tulee saada ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäseninä. Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omassa lähiympäristössään.

Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiiriin ammateista.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heitä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaiden siirtymistä vuosiluokkien 7-9 oppimisympäristöön ja työskentelytapoihin. Vuosiluokkien 7-9 aikana jokaista oppilasta ohjataan edelleen kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja opiskeluvalmiuksiaan. Oppilaita autetaan hahmottamaan valintojen vaikutusta opintoihin ja tulevaisuuteen. Oppilaanohjauksen tehtävänä yhdessä muiden oppiaineiden kanssa on selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelämätaitojen kannalta sekä laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjyydestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta on **oppilaanohjaajalla**.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, opintojen nivelvaiheissa sekä työuran siirtymissä. Oppilaat oppivat käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-,

neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintoihin koskevassa päätöksenteossa. Oppilaanohjaus tarjoaa oppilaille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajien kanssa. Ohjauksen tehtävänä on edistää opintojen loppuun saattamista sekä yhteishaun yhteydessä tehtävän jatkosuunnittelun avulla tukea siirtymistä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Lahden perusopetuksessa kaikki opetus- ja ohjaushenkilöstöön kuuluvat osallistuvat peruskoulun ohjaustoimintaan. Tällä tarkoitetaan oppilaan oppimisen, kasvun ja kehityksen tukemista, hyvinvoinnin seurantaan, oppilaan elämäntilanteen ja elämänhistorian huomioimista. Ohjauksella edistetään sosiaalisten- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Tukemalla oppilasta ja puuttamalla varhain koulunkäynnissä ilmeneviin haasteisiin, edistetään perusopetuksen suorittamista ja valmiuksia jatko-opintoihin.

Yläkoulussa oppilaanohjaajilla on päävastuu ohjauksesta. Oppilaanohjaajat huolehtivat ohjauksen käytännön järjestämisestä, kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Aineenopettajat ohjaavat oppilasta opiskelussa, oppimaan oppimisen taidoissa ja oppilaan omien vahvuuksien tunnistamisessa. Opetuksessa tuodaan esille työelämänäkökulma.

Ohjaus perusopetuksen siirtymävaiheissa on kuvattu kunkin oppiaineen vuosiluokkakokonaisuuden kuvauksessa.

Kodin kanssa tehdään yhteistyötä oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyen. Yhteistyön tavat on kuvattu tarkemmin vuosittaisessa koulun ohjaussuunnitelmassa.

Nivelvaiheen yhteistyö

Toisen asteen nivelvaiheen lähestyessä ohjauksen toimintakenttä laajenee. Toisen asteen oppilaitoksiin tehdään vierailuja, joiden avulla oppilaat tutustuvat eri koulutusaloihin. Vierailuissa pyritään hyödyntämään erityisesti oppilaitosten avointen ovien päiviä ja kohdennettuja koulutukseen tutustumispäiviä. Vierailujen tavoitteena on myös ajantasaisen tiedon välittyminen koulutuksen ja työelämän muutoksista koulumaailmaan ja oppilaanohjaajalle. Perusopetuksen oppilaanohjaaja, erityisopettaja, erityisluokanopettaja ja muut toimijat tekevät yhteistyötä toisen asteen opinto-ohjaajien ja opettajien kanssa.

Perusopetuksen päättövaiheessa olevaa oppilasta ohjataan hakeutumaan perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen. Oppilaanohjaaja ohjaa ja seuraa oppilaan jatko-opintoihin hakeutumista.

Nivelvaiheessa tavoitteena on ohjauksen ja tukitoimenpiteiden jatkuvuus. Tarvittavat oppilaan tiedot siirretään toiselle asteelle yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Nivelvaiheyhteistyötä tehdään toisen asteen oppilaitosten ja muiden oppilaalle tukea tarjoavien toimijoiden kanssa. Oppilaiden sijoittumista jatko-opintoihin seurataan. Mikäli oppilas jää ilman toisen asteen opiskelupaikkaa, ohjataan häntä yhteishaun tulosten tultua hakemaan jatko-opintoihin jatkuvassa haussa. Tarvittaessa ohjausta jatko-opintoihin hakemisessa annetaan vielä elokuussa. Ilman opiskelupaikkaa jääneistä oppilaista ja oppilaista, jotka eivät aloita jatko-opintoja, tehdään ilmoitus VALPAS-järjestelmään oppilaan asuinkunnalle.

Jatko-ohjaus perusopetuksen jälkeisiin opintoihin, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt

Koulutus- ja ammattitieto muuttuu jatkuvasti, joten opetuksessa ja oppilaanohjauksessa painotetaan ajantasaisen tiedon etsimistä eri tietolähteistä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppimisympäristö laajenee koulun ulkopuolelle, yrityksiin ja työpaikoille. Seitsemännellä luokalla oppilaat voivat tutustua esimerkiksi koulun sisäisiin ja ulkopuolisiin ammatteihin. Kahdeksannella luokalla oppilaat ovat TET-jaksolla yhden viikon, yhdeksännellä luokalla kaksi viikkoa. Työelämään tutustumista voidaan tarvittaessa järjestää oppilaskohtaisesti esimerkiksi tehostettua oppilaanohjausta saaville oppilaille ja koulukohtaisesti esimerkiksi kummiyritystoiminnan kautta. Yritys- ja oppilaitosvierailuja voidaan tehdä myös yhteistyössä eri oppiaineiden kanssa.

Oppilaanohjauksen järjestämisen rakenne, toimintatavat, työn ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa on kuvattu tarkemmin Päijät-Hämeen alueellisessa ohjaussuunnitelmassa. Alueellinen ohjaussuunnitelma ohjaa koulun ohjaussuunnitelman laadintaa ja se vahvistetaan vuosittain lukuvuosisuunnitelmassa. Koulun ohjaussuunnitelma laaditaan [lukuvuoden alussa](#) ja sitä seurataan ja arvioidaan lukuvuoden aikana yhteistyössä koulun rehtorin, oppilaanohjaajan ja tarvittavien muiden henkilöiden kanssa.

Ohjaus, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus ja tukea tarvitsevan ohjaus oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Monialaista yhteistyötä tehdään erityisesti myös tehostettua henkilökohtaista ohjausta ja tukea tarvitsevien oppilaiden sekä erityisestä syystä koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Oppilaalla, joka tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, on oikeus saada oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8 ja 9. Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa painopisteenä on oppilaan jatko-opintovalmiuksien kehittäminen sekä ohjaaminen oppilaalle sopiviin jatko-opintoihin. Tavoitteena on, että jokaiselle oppilaalle löytyy jatko-opiskelupaikka, jossa oppilas jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista perusopetuksen jälkeen.

Oppilas jatkaa perusopetuksen jälkeen toisen asteen tutkinnon suorittamiseen, toiselle asteelle valmentavaan koulutukseen tai muuhun oppivelvollisuuslaissa määriteltyyn koulutukseen. Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen tarpeen arvioi ensisijaisesti oppilaanohjaaja oppilaanohjauksen sisältöjen ja tavoitteiden näkökulmasta.

Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa oppilaalle annetaan henkilökohtaista ja muuta oppilaanohjausta sekä laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma. Henkilökohtaiseen jatko-opintosuunnitelmaan kirjataan oppilaan vahvuuksia sekä tavoitteita siirtymisestä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin. Näitä vahvistetaan suunnitelmallisesti oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet huomioiden. Oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, oppimisen ja opiskelun tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkymät. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintomahdollisuuksiin.

Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävästi tietoa oppimisen ja opiskelun tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa sekä tarvittaessa muista tukimuodoista.

Lahden perusopetuksessa jokaiselle oppilaalle järjestetään henkilökohtaista ohjausta tarpeen mukaan. Päävastuu 7. - 9. luokkalaisten oppilaiden ohjauksesta on oppilaanohjaajalla. Tehostettua oppilaanohjausta voidaan antaa niille 8. ja 9. luokan oppilaille, jotka tarvitsevat tukea perusopetuksen jälkeisten jatko-opintojen suunnitteluun. Oppilaanohjaaja voi tarvittaessa konsultoida oppilashuoltohenkilöstöä arvioidessaan tehostetun oppilaanohjauksen tarvetta. Oppilaalle laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma yhteistyössä oppilaan kanssa. Jatko-opintoja suunnitellessa huomioidaan tuen tarpeet ja opinnoissa selviytyminen. Oppilaiden jatko-opintoja suunniteltaessa voidaan tehdä yhteistyötä mm. Ohjaamo Lahden palveluiden ja Työ- ja elinkeinotoimiston ammatinvalinnanohjauksen kanssa sekä kohdennetuilla koulutukseen tutustumispäivillä ja koulutuskokeiluilla. Tarvittaessa ohjauksessa on mukana huoltaja, luokanohjaaja ja erityisopettaja. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa tulevan koulutuksen järjestäjän kanssa. Erityisen tuen ryhmässä tai joustavan perusopetuksen ryhmässä olevan oppilaan osalta henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan, erityisluokanopettajan ja oppilaanohjaajan kanssa.